

4
DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
HYPPOCHONDRIASI,

Q U A M,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

N E C N O N

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORIS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

JOANNES COWLING,
BRITANNUS. C

Prid. Id. Septemb. hora locoque solitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR, AULD, et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXVIII.

EDWARD PEMBERTON M.D.

МОЗГИЯШ СОЧИЧИ

СТАВРОПОЛСКИЙ МУЖСКОЙ СИЛУ

Amico suo R. Dagon
cordate offert
J. Loveling

EDVARDO PEMBERTON, M. D.

IN OPPIDO WARRINGTON,

VIRO MORUM INTEGRITATE,

E T

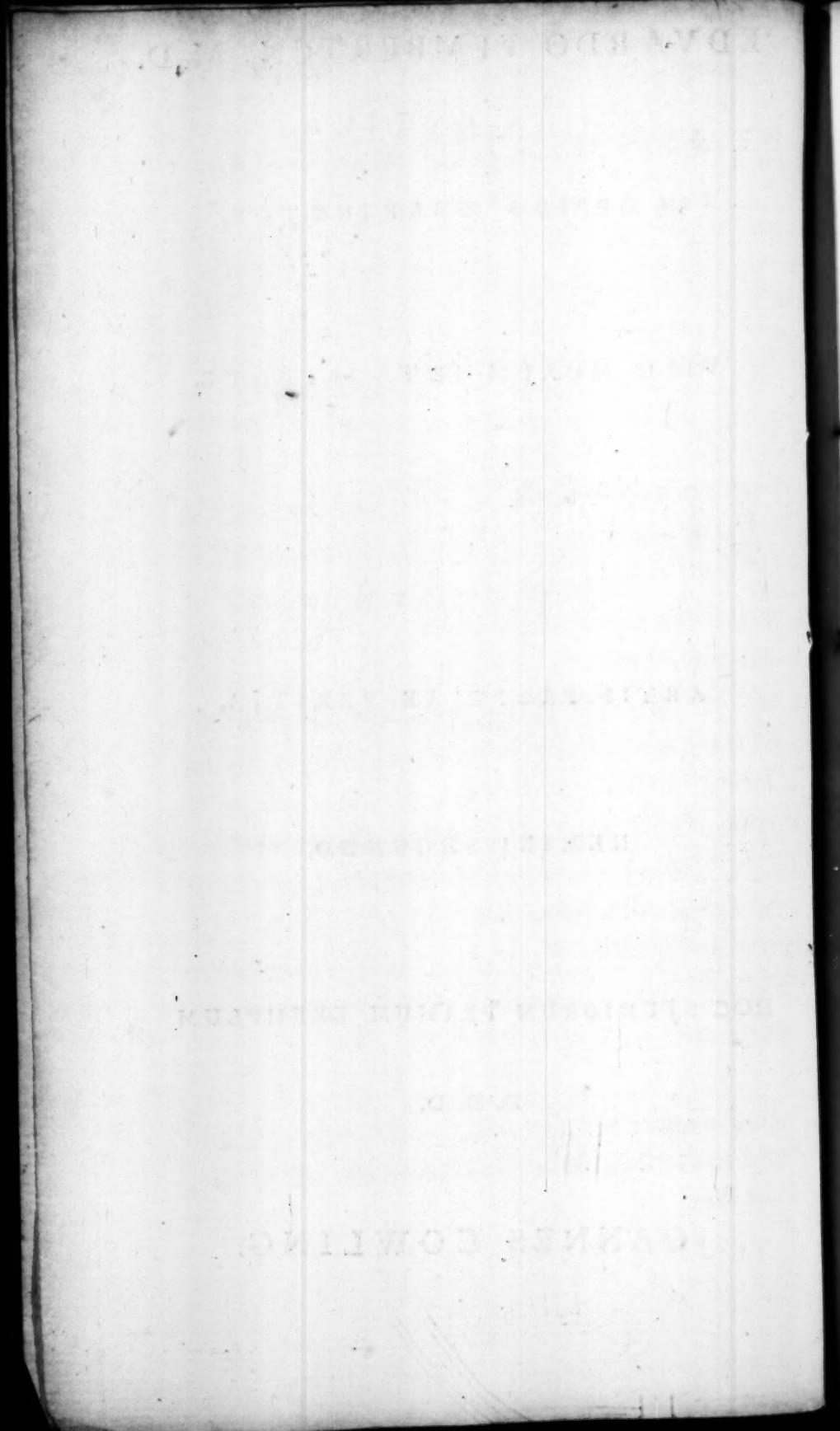
ARTIS PROPRIAEC PERITIA,

NEMINI SECUNDO,

HOC STUDIORUM PRIMUM EXEMPLUM

D. D. D.

JOANNES COWLING.

DISPUTATIO MEDICA,

DE

HYPPOCHONDRIASI.

HYPPOCHONDRIASIS detorta ex Graeco sermone vocabulo HYPPOCRATI, Morbi Resiccatorii nomine, forsitan nota (a) est. Eandem Diocles Carystius, Antigoni, post Alexandri Magni mortem, Asiae Regis medicus, haud obscure apud GALENUM (b) describit. Hic etiam describit; et Dioclem, quia in signis morbi, praecipue, ut ille rebatur, magis propriis tradendis, metum et moestitiam omisferat, etiam reprehendit. Memorant, AETIUS (c) apertius, obscurius PAULUS AEGINETA (d). Eundem morbum Arabes neverunt. Nec dubium est quin in omnibus calidis regionibus est sit et fuerit semper frequens.

A

Definitio

(a) Sennert. Pract. lib. 3. p. 5. § 1. (b) Lib. 9. de loc. affect. (c) Tetrab. 2. serm. 2. cap. 9. (d) Lib. 3: cap. 14.

2 DE HYPOCHONDRIASI.

Definitio Morbi.

EST autem hic morbus longus, ubi ventriculi actio turbatur; idem et intestina inflantur; abdomen distentum dolet; alvus comprimitur; item alia vitiatae concoctionis signa; postremo anxietas et molestia apparent.

Historia Morbi.

HYPochondriacorum cibi desiderium enorme est, modo nausea et fastidium, modo magna, et alienae saepe aut insolitae materiae cupiditas. usque adeo ut alii delirant quasi (e), alii sagam (f) dictam animadvertam. Cibi assumpti male concoquuntur, concoctionem ventriculi aegritudo et dolor plerumque comitantur. Cruda et viscida progenerantur. Quin et vomitus haud raro incidit. His affectibus aciditas subest, cuius propria sunt ventriculi morsus, proprius quidam in eo molestiae sensus verbis inexplicabilis; circa ejusdem os dolor acutus, Pyrosis Suecica Sauvagesio dicta, ructus accidissimi (g), et rejectae per vomitum fortes ita acres, ut dentes stupefiant et pannos carbaceos

(e) Fracaff. (f) Hoffm. (g) Hoffm,

carbaseos rodant. Haec et similia alia stomacho propria sunt: Quem praeterea inflatio molestissima saepe exercet.

INFLANTUR crebro intestina, loca praesertim sub costis spuriis, interdum circa umbilicum, et quaelibet abdominis, distenta intumescunt. Saepe in hypochondrio sinistro durior et discretus magis tumor percipitur (*b*); nec raro ibidem ac subitus ventriculum pulsatio immanis sentitur (*i*). Hinc circa umbilicum (*k*) in sinistro hypochondrio (*l*), praecipue in tenuum intestinorum regione (*m*), graves dolores, cruciatus, contortiones, et murmura graffantur; cruciantur et interdum tergum venterque quasi nephriticis aut colicis doloribus (*n*). Compressae alvi consuetudo est (*o*), eadem paucis hominibus profluit; aliis plerisque pertinacissime constringitur (*p*); et

in

(*b*) Fracass. (*i*) Fracass. (*k*) Willis (*l*) Hoffn.

(*m*) Willis. (*n*) Hoffm.

(*o*) Mandiville. Quid, quod conspirans in renum regione dolor calculum saepenumero mentiatur?

(*p*) Cullen praelect. Mandivillius casum cuiusdam hominis refert cuius alvus, ex fluente primo quoque tempore, paulatim ita compressa fuerit, ut sine dejectione triduum vel quatuor dies evaderet, nec leniter purgantibus facile moveretur.

4 DĒ HÝPOCHONDRIASI.

in iisdem aliquando hominibus, hae vices contrariae alternatim cernuntur. Pari ratione flatus nunc retinentur, nunc aut supra aut infra emissi modo dictarum turbarum levamen breve adferunt; cito magno cum proventu iterum renascituri (q). Postremo, cruda materies, quae ore saepe rejicitur, per alvum non sine murmure etiam prorumpit.

URINA (r) nonnullis crebra, difficilis, cum dolore, tenuis, diluta aut aquea (f), alba (t), et larga (u), redditur; aliquibus, et materiae arenam trahentis copia etiam subfudit (w): In plerisque nihil memorabile habet.

FAUCES nonnullis quasi stringuntur (x); pectus angustum coarctatur (y), et quasi oppletur; spiritus difficilis fit, et momento quolibet, vel levissimo, laborat (z). Nonnullis iustae asthmatis spasmodici acceßiones (a), et per circuitus quoque contingunt; cordis tumores

(q) Hoffm. Fracass.

(r) Fracass. (f) Hoffm. Fracass. (t) Hoffm.

(u) Fracass. Riccard. Blackmore, Eques. (w) Hoffm. Fracass.

(x) Hoffm. (y) Willis. (z) Willis.
Fracass. (a) Fracass.

DE HYPOCHONDRIASI. 5

mores et palpitationes (*b*) subsunt. Idem op-
primi videtur (*c*). Quod animi defectiones
haud raro consequuntur (*d*). Arteriarum
pulsus plerumque imbecilli, quam pro natu-
rae modo magis (*e*); interdum citi nimis,
hecticorum instar (*f*), explorantur.

SURGIT et ad caput crescentis mali impetus.
Quod et extrinsecus et intus seu origine
nervorum plectitur. Itaque modo totum id
(*g*) modo dimidium (*b*) dolet; aut quasi ver-
tigine circum rapitur (*i*). Certum sine ad-
miniculo cadendi periculum (*k*), vel quasi e-
briorum titubatio (*l*) est; tinniunt aures (*m*), au-
ditur aegrē, oculi caligant (*n*), aut cum dolore
arescunt; duplicatur visus (*o*), franguntur vi-
res, sensus omnes torpescunt, aut pro tem-
porē quasi pereunt (*p*). Dolor ardens ac per-
quam molestus linguam certa saepius parte
occupat,

(*b*) Fracass. Riccard. Blackmore. Hoffm. Willis.

(*c*) Willis. (*d*) Willis. Blackmore.

(*e*) Blackmore. (*f*) Blackmore. (*g*) Hoffm.

Mand. Fracass. (*h*) Hoffm. Fracass. (*i*) Willis.

Fracass. Hoffm. Mandiville. (*k*) Fracass.

(*l*) Mandiv. (*m*) Hoffm. (*n*) Fracass. Hoffm. Willis.

Mandivillii aegrotans, "in lecto," inquit, "jacens quasi
per nubeculas intueor." (*o*) Hoffm. (*p*) Fracass.

6 DE HYPOCHONDRIASI.

occupat (q). Vultus modo rubescit, modo pallescit, aliquando extremis frigescitibus aestuat, aut his calentibus frigescit. (r) — Lacrimae volvuntur inanes.

UBERRIMA saliva profusio crebrum sputum facit, ut hoc morbo impliciti ideo Sputatores nominentur (s). Frequens eos incubus et tristia somnia terrent; quibus interturbato somno neutiquam vigiles recreantur. Interdum sopor degravat (t); frequenter assidua vigilia inquietos et membra cum summa molestia jactantes excitat (u). Quae omnia mala durities alvi supra relata auget, mollities tollit (w); quo magis ex primarum viarum ac praecipue intestinorum turbis exorta esse credas.

VETERANTE jam morbo, mali vis altius in animum descendit; quippe qui levissima quaque vel nulla causa commotus, inquietus, follicitus, meticulosus, suspicax, diffidens, profunde moerens, cum alia omnia, tum propriam salutem

(q) Hoffm. (r) Fracass. (s) Hoffm. Fracass. Memoratus a Mandevillio aeger quotidie mane jejuno os fibi limpida insipienti aqua oppleri, et alibi continuum sputum, in compressa alvo semper majus esse ei narravit.

(t) Blackm. (u) Mandiv. Blackm. (w) Mandiville.

salutem desperat; variis imaginibus luditur; memoriam, judicium et acre quo hypochondriaci insignes esse solent ingenium demum perdit (x). Propositum nunc certi sequuntur, nunc incerti dubitant, aut mutati relinquunt, mox idem repetituri. Immodice interdum laetantur, cuius laetitiae brevem moram altiore deinceps et diurno moerore luunt (y). Nullus homo, res nulla diu delectat, aliorum taedio ad alias voluptates usque festinantes.

AD supra comprehensas turbas quaedam ad totum corpus pertinentia accedunt. Cutis pallida fusca est (z). Ubique vires franguntur, ubique languor (a) cum torpore (b) ab omni labore alienos reddit. Artus tanquam contusi (c) aut cuspidibus transfixi (d) dolent: Musculi et reliqua firma ultra modum rigescunt; iidem illi contracti immobiles haerent, vel medii, sicut et tendines seu fines eorum, subito saepe et varie subiliunt. Corpus crebris inflammatiunculis (e) distinguitur. Et praeterquam quod idem largis malisque sudoribus diducitur (f), omnes secretiones, excretiones omnes perversae (g) vitiantur.

Quibus

(x) Omnes. (y) Blackm. (z) Fracass. (a) Hoffm.

(b) Fracass. Hoffm. (c) Hoffm. (d) Idem.

(e) Idem. (f) Idem. (g) Idem.

8 DE HYPOCHONDRIASI.

Quibus tot tantisque malis ubique corporis
faeientibus, et altissime tandem ei inhaeren-
tibus, hoc paulatim contabescens (b), ad ex-
tremam maciem redactum attenuatur.

Quales hominum naturas morbus petat.

HYPCHONDRIASI implicantur aetate pro-
vecti aut in senium vergentes; paucis ante
annum tricesimum quintum contingit (i).

EIDEM, quibus cutis est minus tenera laevif-
que, crassior, et per quam arteriae minus, venae
magis traluent, ut ideo totum summum cor-
pus livido colore videatur; item nigris capillis
multum fere crispatis praediti; denique ma-
cri, certe sanguineis hominibus minus pleni
ac nitidi; qui turgidis venis sunt; alvi duri-
tiei, profusionibus sanguinis venosi affueti
rursumque impeditis; impeditis perspiratione
aut humore ad extrema tendere debito; po-
stremo viri magis quam mulieres, omnes op-
portuni sunt (k).

IDEM

(b) Hoffm. (i) Idem. ab anno 20 ad 50 eam
contingere dicit. Cullen praelect.

(k) Cullen praelect.

IDE^M hic morbus in frigidis quam calidis coelis aut temporibus, nisi ad ardorem calor magis accedit, frequentius incidit; et postea quam coepit, in illis gravior, in his levior esse solet (I).

HYPochondriaci nunquam fere integra valetudine utuntur, nec ulla fere ab aliquibus supra dictorum affectuum intervalla vacua norunt (m). Verum, praeter morbi in calore et frigore modo relatum discrimin, is alioquin quoque nunc pejor, nunc melior est, interdum ita lenis, ut quasi abire videatur, mox gravi cum accessione repetitur.

TUM initia tum accessiones, modo accessiones dicendae fint, rarius repente, plerumque lente et paulatim incident. Hae aliis totos menses, aliis totos annos permanent, alii paucis diebus levamen supra dictum aliquando fortiuntur.

QUOD ad affectuum omnium ordinem attinet, primi semper et perpetui sunt intestinorum et ventriculi (n); proxime fere pectoris, tum capitis superveniunt; postremo labis animus fit particeps. Quaedam toti corpori communia maturius sed leviora se ostendunt; alia non nisi morbo proiecto et animo jam

B evidenter

(I) Cullen paelect. Hoffm. Mandeville. (m) Hoffm.

(n) Fracass. p. 242.

10 DE HYPOCHONDRIASI.

evidenter commoto ingruunt. Sed, licet alimenti canalis praecipue semper laboret, tamen, ut postmodo ostendetur, aliquando morbi origo etiam in toto corpore sita est.

HAEC morbi vere hypochondriaci generatim quasi fiunt, hoc ordine fere illae corporis regiones aegrotant, haec quasi stadia constanter cernuntur. Verum uniuscujusque stadii seu concursus mala, alia alio ordine, tum plura, tum pauciora, tum leviora, tum graviora, aliis hominibus et temporibus concurrunt (o).

Historia Causarum Remotarum.

PERTEXTA affectuum et hominum naturalium qui curaturo medico se offerunt, ad causarum remotarum historiam deinceps procedam. Quas pariter ac illa, nullis interpositis rationibus, ita ut in curationibus et scriptorum monumentis apparent, exponere decrevi.

EARUM

(o) *Fracass. loc. relat. Hoffm.*

“ *Et quis potest omnia ac singula eorum symptomatum
recensere; quae quot adoriantur individua, tot fere
diversas ludunt tragedias.*”

DE HYPOCHONDRIASI. 11

EARUM prima et longe maxime ad morbum faciendum efficax est labes a parentibus proli, forte nascendi, tradita; parentes hypochondriaci tales liberos gignunt. Quin et matres, si quo tempore gravidae erant, affectibus hysterics aut quibuslibet animi gravioribus forte sunt commotae, infantes pariunt hypochondriasi opportunos, et justa aetate in eam incisuros (p). Cujus causae tum effecta tum curationem a reliquis differre, postea demonstrabitur.

HUIC causae proximae sunt animi perturbationes, non subitae sed diurnae, et illum mordere et deprimere consuetae; cujus generis, luctus, moeror (q), curae, sollicitudo inveterans (r), et similia sunt.

ALIA mali hypochondriaci origo est inquieta cogitatio, studia assidua, lucubratio (s); unde hic Eruditorum Morbus appellatus est (t), veletiam in quaelibet negotia nimis, sive modo sive tempore, animus intentus. Quo fit, ut non soli studiosi, sed in magna negotiorum mole

(p) Hoffm. de mal. hyp. c. 6. § 19.

(q) Cullen praelect. (r) Hoffm. Idem, § 23.

Vide observ. alteram Horstii, alteram Becklini de hac re apud Hoffm. loc. relat.

(s) Hoffm. idem, § 22. (t) Omnes.

12 DE HYPOCHONDRIASI.

mole mercatores districti, et rerum publicarum administratores, gravibus et arduis occupationibus varie distenti; et acri magnoque ingenio quilibet id nimis exercentes, in idem malum omnes saepe sint impliciti.

CONCUBITUS nimius hypochondriasis facit; sed in sanguineis multo saepius quam in melancholica natura hominibus. Quippe his venieris impotentia vix unquam, illis millies usu venit; et semper fere nimiae amoris indulgentiae debetur, in iis vulgo qui ineunti aetate colem manu fricare consueverint (u). Hinc hypochondriaca alimentarii canalis, cum alia, tum praecipue falsae animi imagines, moestitia, metus, terror, vitae desperatio, plerosque exagitant.

PORRO, humorum inopia ejusdem morbi causis adnumeranda est. Cujus inopiae fons ipse canalis alimentarius certis morbis fluentibus exhaustus reperitur. Itaque diarrhoea et dysenteria, diu moratae, saepe talem istius canalis affectum relinquunt, qualis hypochondriasis efficiat (x). Eandem diabetes, si non facit,

(u) Cullen praelect. Hoffm. idem, saepius se vidisse testatur. T. path. § 2. enar. morb. observ. 10.

(x) Praelect. clin. Cul.

facit, tamen had dabie coeptam servat et alit (y). Ex qua humorum jactura, causa morbi frequentissima est, sanguinis sive sponte sive arte profluvium diuturnum. Ita sanguinis detractio, haemorrhoides, menstrua justo crebriora aut copiosiora, praesertim fluor albus, (z), nisi ubi subito magis incident; nam hoc ubi fit, in hysteriam magis quam hypochondriasis inclinant (a); omnia initium morbo, item purgantia et emetica validiora, (b) dederunt.

Ad has hypochondriasis causas hysteria frequens additur. Haec, quae circa vigorem fere oritur, si ad tempus quo illa suboriri solet, saepius repetens permanxit, minus aliquando sub propria forma faevit; sed multum mutata, omnia hypochondriasi propria deinde simul infert: Vel decadente altera, altera ita accedit, ut certo novae accessionis tempore vetera ei minutissime permisceantur. Unde nomen

(y) Prael. clin. Cull.

(z) Moram inanitionis praecipue hic offendere luculento apud Mandevillium exemplo, relato, discitur ubi subita haemorrhoidum et larga profusio, quaeque nunquam ante incidenterat.

(a) Hoffm. loc. relat. § 24. (b) Cull, praelect. clin.

14 DE HYPOCHONDRIASI.

nomen huic speciei *Hystericum* est impositum; nec immerito, si canali alimentario illum statum, in quo hypochondriasis consitit, veterata hysteriae repetitio inducit. Qui diversi utriusque affectionis habitus, albedinis cum nigredine mixturae instar, ita confunduntur, ut, utrum ad genus referendi sint, in incerto habeatur (c).

AD numerum causarum etiam viscerum impedimenta accedunt. Quod certum est, ubi ab initio morbi malus habitus, ob sanguinem in venae portarum sinu congestum, animadvertisit, ubi jecoris aut lienis durities aliqua extrinsecus persentitur. Quae ipsae notae, postquam diutius jam morbus fuit, et si quae aliae serius in cadaveribus explorantur, nihil significant aut fallunt, si quidem tali in re aequae effecta ac causae esse possunt; eoque magis, quod in viscerum impedimenta hypochondriasis vetustam terminari est perpetuum (d).

NEC infrequens ejus origo sunt cujusvis humoris profluvia, ubi diutius permanerint, subito suppressa. Cujus rei multa documenta sunt (e). Itaque et diarrhoea et dysenteria (f),
magis

(c) *Prael. Cull.* (d) *Id ibid.* (e) *Hoffm.*

l. r. § 24. (f) *Prael. Cull.*

magis autem sanguinis profluvia, ut menstruorum et haemorrhoidum, id efficiunt (g). Prae caeteris, menstruorum suppressio ad hypochondriasis magis quam hysteriam dicit; si juniores excipias. huic magis semper opportunas, et nondum ea aetate ut illa periclitentur.

QUIN et omnium generum pustulae aut exanthemata, quae summo corpore proruperint, retropulsa, fonticulorum, setaceorum, et ulcerum conglutinationes, hypochondriasis effecerunt (h).

DEFINIQUE, febres intermittentes maturius suppressas, in hypochondriasis transire multi medici crediderunt, scilicet certum accessionum numerum ad salutem necessarium opinantes, et morbum in medio illo cursu cum eventus periculo tolli statuentes (i). Verum, utut

(g) Prael. Cull.

(h) " Sydenhamus numerum accessionum posuit, qui prius absolvi deberent. quam repellentia adhiberentur: " Naturam enim materiam morbificam non aliter despumare."

(i) Id. Hoffm. loc. relat. " Et quid est," inquit, " frequentius, quam ex febrium intermittentium inopportuna suppressione. aut improviso corticis Peruviani in ipsis, maxime si subiecta spissis humoribus praedita,

utut haec se opinio habeat, sublatis casu aut temeraria curatione his febribus, affectus hypochondriacos exortos esse novimus (k).

Duo affectus restant qui hypochondriasis movent, arthriticus et nephriticus.

ARTHITIS etiam in extremis artibus canalem alimentarium, a cuius aliqua noxa fere oritur, magnopere adfectat; usque adeo, ut multis affectus hypochondriaci podagrae adventum praenuncient.

PARI ratione, noxae ventriculi nonnullos nephriticos accessionis futurae praemonent.

HAE fere causae mali hypochondriaci remotaes sunt, e quibus totidem morbi species deduci (l) possunt; scilicet, 1mo, Congenita; 2do, Pathematica; 3to, Cogitativa; 4to, Venerea; 5to, Ab humorum inopia; 6to, Hysterica; 7mo, Emphractica; 8vo, A profluviis quibuslibet suppressis; 9no, A retropulso humore per cutem excernendo; 10mo, A febre intermittente

“ ta, vitae sedentariae addicta, spasmodique primarum viarum obnoxia, fuerint, usu hypochondriacam generare passionem; quam ex febre quartana subortam recenteret Horstius, lib. 10. obs. 28. p. 189. Et ego ex tertiana natam haud raro vidi.”

(k) Cullen loc. relat. (l) Idem.

intermittente intercisa; 11mo, Arthritica; 12mo, Nephritica.

ABSOLUTA affectuum morbi, hominum quos petit, et causarum historia, eae notae quibus a similibus morbis distinguendus est sunt exponendae.

Hypochondriasis et Hysteriae Discrimina.

Si quis affectuum, hominum iis opportuorum naturae, et causarum species constitutum supra expositam historiam perpensam cum aliqua hysteriae accuratius pertexta comparaverit, is profecto in omnibus his rebus alteram ab altera toto coelo distare mihi assentiet. Quae res quo manifestior sit, nonnullas notas clariores, quibus hi morbi inter se dignoscantur, ordine quodam exponam; et ab affectibus primum incipiam.

IGITUR hypochondriasi magis propria est, cibi desiderii quaedam inconstantia, modo nimis magni, modo exigui nimis, modo etiam absurdii. Quae utique ab hysteria aliena est. In hac concoquendi munus rarius aut casu tantum, in illa perpetuo quidem et quasi jure quodam, laeditur. Hypochondriasi fere inhaeret ventriculi et intestinorum inflatio; hyste-

18 DE HYPOCHONDRIASI.

riam spasmum cum convulsionibus magis designant. Illi contingens spasmus diutinior et pertinacior est, huic violentior et brevior usu venit. Idem in hac abdominis musculos violenter introrsum contrahit, umbilicum introrsum et altius retrahit; in illa abdomen dissententum magis prominet. Hystericis regio lumborum acri ac incredibili frigore ita excipitur, ut manu imposita persentiri, nec calefactis vestibus temperari, queat: Item globus ab imo ventre ad gulam ascendit, et dolor punctum capitidis aliquod clavi instar, unde nomen inditum, quasi terebrat; quorum nihil fere hypochondriaci experiuntur. Porro, his et animus rarius deficit, neque constrictio gulæ, quae aliquando accidit, strangulationis periculum aut praesentem mortem intentat. Quorum utroque nihil in illis frequentius est, aut morbi naturam magis indicat. Denique, haud absurdum discrimen praebent in hystericis omnia interdum mortis signa; usque adeo ut de iis conclamatum sit, ac sepulchris nonnullae etiam fuerint reconditae; in hypochondriacis pertinax saepe de propria morte opinio, cum alioquin satis quidem valerent. Quo fit ut de priorum morte aliis, de posterorum ipsis, falso persuadeatur. Postremo, omnes

nes ad fectus, quotquot hypochondriasis componunt, multo constanter, stabili, et diuturniore natura quam hysterici reperiuntur. Illi tarde ac paulatim adventant, hi subito; illi rarius integrae valetudinis intervalla, hi plerumque et longissima, fere habent. Firma-
ta aut purior hypochondriasis vix unquam; hysteria firmatissima saepenumero ac inter-
dum sponte naturae sanatur. Atque ex ipsis
adfectibus haec discrimina fere trahenda
sunt. Proxime, quomodo per habitus aut na-
turas eorum quos petunt iidem morbi discer-
nantur, exponam.

HYPochondriasis naturam melancholi-
cam, hysteria sanguineam, plerumque et sua
natura petunt. In illam magis implicantur
habitus macri rigidiores, certe minus pleni ac
nitentes, ubi cutis durior, asperior, crassior,
per quam arteriae minus, venae magis tra-
ludent; unde summi corporis livens et plum-
beus color; ubi capilli nigrescunt, et mul-
tum fere crispantur; ubi venae turgidae ap-
parent; ubi alvi durities consueta est. Huic
contra saepius objiciuntur ii, quibus cutis lae-
vis, tenera, et mollis est, quam florens sanguineus
color decorè transfulget; qui plenum
aut pleniusculum habitum habent, ideoque
forma

20 DE HYPOCHONDRIASI.

forma amabiliore praediti; quibus capilli candidi, pallidi, rubelli, et molles, venae neutiquam conspicuae sunt, nec in alvi habitu quicquam fere memorabile. Quod autem ad sexum attinet, mulieres saepe, viri saepissime, cum hypochondriasi conflictantur. Contra, hysteriam viri quidem sed rarissime, mulieres longe frequentissime, experiuntur. Quae quidem ex naturis et habitibus signa tracta sint. Alia ex rebus seu causis magis externis petenda adhuc restant.

HARTUM praecipuus calor coelestis est. Itaque coelum frigidum hypochondriacis magis inimicum, calidum, nisi nimis fit, accommodatius reperitur. Contra, quo frigidiora tempora aut plagae sunt, eo magis ab hysteria opportunae defenduntur; ut ab hac observatione vix ullam exceptionem norim. Postremo, ad hunc locum rejici discrimen haud ambiguum ex causis remotis ortum. Ergo

HYPochondriasis in faciunt causae magis internae, seu hominum naturis propriae; quales sunt animi perturbationes, non subito, non semel, non vi, sed consuetudine et diuturnitate moventes, et corpus debilitantes. Quarum praecipuus moeror est. Rursus hysteria magis a causis quas, quia in opportunos
habitus

habitus agunt, occasioales potius dicas, pendere videtur; cujusmodi odores multi sunt; item ab animi perturbationibus, sed subitis, et non tam singulis quam pluribus et varie alternatim agitantibus.

Hypochondriasis et Melancholiae discrimina.

HYPochondriasis a melancholia in hoc differt, quod melancholia justa sine vitio organico est, cum in illa canalis alimenti, ita ut supra dictum est, semper laboret. Verum utraque ita conjunguntur, ut melancholia sine hypochondriasi, haec nunquam aut raro sine illa adpareat. Praeterea melancholia saepe hypochondriasis, et exquisitam dictam, efficit; contra, solutis vitiis interdum organicis, hypochondriasis in melancholiam vertitur. Semper vero, ubi separati apparent, ita ut monstravi, dignoscendi sunt.

HACTENUS morbi affectuum, causarum, et discriminum, quantum maxime potuimus, fidelem historiam, vitatis omnibus contemplationibus, contexuimus. Nunc vero qualis corporis conditio in qua morbus consistat nobis videatur, quaeve ejusdem causa proxima,

xima, seu natura propria verisimilior sit, opinione nova periclitandum.

De Tensione.

ACTIONES et motus animalium ab elastica principio pendent. Quod principium non in humore secreto, quippe qui inelasticus sit, non in nervis aut hos cingentibus membranis, quorum illi elatere omni, hae etiam principia vitali carent, sed in humore elastico, consistit. Is aether nervosus est animalium, ut modo dictum est, actionum omnium, ideoque cogitationis et contractionis, seu motus muscularis, origo. Idem aether, ut causa cogitationem et contractionem, sua effecta, oscillationibus seu motibus propemodum infinite exilibus et elasticis, per cerebri et nervorum seu corporis, ubicunque est, medullosi instrumenta, praefstat. Ii motus ab aliorum corporum in sentientia nervorum extrema agentium impulsu oriuntur. Unde per nervos pervios, nec ulla alia interjecta materia disjunctos, ad cerebrum demissi, cogitationem; hinc per pariter perviorum nervorum chordas ad extrema motricia seu musculos continuat, contractionem.

contractionem creant. Quin et contractio muscilorum in contiguos nervos, nam nervi ubique, ideoque et motores, sentientes sunt, pro impulsu agens motum ad cerebrum dimittere; ideoque cogitationem facere, et ad extrema motricia, seu musculos alios eum continuare, ac proinde contractionem denuo ciere, potest. Quo fit ut totum iter quo aetheris nervosi oscillationes peraguntur ab omnibus toto corpore punctis, five nervosis five muscolosis, ad omnia sit pervium, nec ulla materia alia quae liberas aetheris oscillationes undique et ubique interposita impeditat in- vium praerumpatur (a).

PORRO, licet vim seu motum nervosum in ipsis nervis constare, aut eorum ab elatere, quippe qui nullus sit, pendere, aut etiam in eos cingentibus membranis, ob eandem causam, et quia a vi vitali alienae sunt, positam esse negaverim; et, e contrario, in humoris elasticis seu aetheris nervis adhaerentis oscillationibus collocaverim; tamen ad has ipsis oscillationes faciendas, regendas, stabiendas, et rite administrandas, certae firmorum condi- tiones

(a) Vide opin. Cull. in dissert. nuper. edit. G. R. Brown, de calor. animal. p. 25. c. 27.

24 DE HYPOCHONDRIASI.

tiones requiruntur. Quarum praecipua, et ad nostram rem maxime pertinens, tensio reperiatur.

TENSIO duplex est: Mechanica et aetherea; haec Vis Tonica vulgo appellatur. De qua utraque, quia hypochondriasis naturam haud obscure illustrant, paucis sum, et prius de mechanica, dicturus.

CERTA pars firmorum animalium elatere simplici pollet; id quod fibrarum natura, mixtura, et compositio probat. Neque e plantarum natura quicquam tam elasticum quam ex animalium parari notum est. Quin et incertum est an etiam metallicis rebus eadem animalium fibrae minus elateris possideant. Atque id quidem in extinctis animalium fibris ita se habet. Verum, idem vivis contingere, non aequa manifestum est. Quod utique iis etiam quodam tenus inesse, quare credam ostendam. Primum aurem esse organum tremulorum motuum capax hinc patet, quod vibrationes aereas capiens nervis transmittit, et sonorum sensum excitat. Et praeterea auris instrumentum manifesto ad id ipsum propria conformatioe accommodatum videmus. Sed et totum corpus esse tremulum, et vibrationum capax, eo cernitur, quod uni alicui parti vibrationes

vibrationes admotae, ad reliquas omnes et totam corporis molem transduuntur. Itaque deficientium aliquo casu aurium munus sic obitum. Quod insigni CAII BOERHAAVII, magni ex fratre nepotis, exemplo illustratur; qui, auditu quo ante fuerat praeditus privatus, in omni corporis parte audiendi instrumentum nactus est; ut libri de mensa casum, pes pavimentum premens, vocum aut musices sonorum significationes, manus loquentis humero aut instrumento musico imposita, eum docuerit. Atque corpora animalium esse tremulam materiae molem haec argumento sunt. Verum, licet, ut supra dictum est, actiones nostrae ab aetheris oscillationibus funditus pendent, ideoque firmorum tremores ab his ipsis funditus oriantur; tamen firma ipsa eo usque elastica sunt, ut proprio elatere mechanico quasi instrumenta, per quae elasticus aether agit, ejus oscillationes tantum adjutent, quantum auxilii ex eo elateris, quo tensioni mechanicae opus est, perveniat. Atque ea ipsa tensio, quatenus mechanico firmorum elateri innititur, iisdem legibus, quibus reliqua corpora elastice mechanica, paret. Quae corpora, nisi duabus extremis fixis, et media his chorda quodammodo tensa, valide agere nequeunt.

D

Posito

26 DE HYPOCHONDRIASI.

Posito igitur et partim probato mechanicam tensionem aethereis oscillationibus necessarium auxilium esse; quatenus sit auxilium quibusque partibus contineatur, porro inquirendum est. In musculis igitur mechanica tensio obtinet; ad quos tendendos partium quas sustentant pondus, muscularum antagonistarum, item moderatorum, actio, denique cavarum quae concludunt, postremo humorum per eos discurrentium distentio, faciunt. Praeterque haec, unusquisque ab alio aliquo, et quodammodo ab universis tensus servatur. Itaque, si digitum movere voles, musculus hunc moturas non contrahetur nisi a brachiali tenso sustentatus, qui primum punctum tensionis fixum praebet. Neque is quidem, nisi ab humerali, etiam tenso, suffultus contrahitur. Cui porro se contrahenti fulcrum scapula, scapulari truncus, truncali totum corpus, praebent. Ergo nullus musculus absque alius alicujus tensione, quam ultimo totius corporis pondus fulciat, movetur. Sic ubi aliquis summis niti viribus volet, spiritum quam plenissimum trahit, quo cavum truncum distendat, et tot muscularis acturis actionis fulcrum praebat. Quin et ad plus tensionis et firmamenti agendi agentibus muscularis dum,

dum, etiam externis fulcris partium quarundam in magnis nisibus utimur. Quocirca tota actionis muscularis ratio huc redit, ut mechanicam tensionem necessariam concedamus. Cui rei insuper argumento est, quod ista tensio non certa et constante natura est, sed aliqua ex parte mutabilis variat; et praecipue tensionis aliam atque aliam necessitatem praefinit confuetudo. Nam licet natura tensionis necessariae instrumenta comparaverit, eadem tamen non constanter adhibere callet, sed in certas posituras ad certas actiones peragendas vi consuetudinis ducitur. Quarum positurarum, si diuturnior consuetudo fuerit, necessitas tandem ad illa agenda sequitur. Ita aliquem inepto more aliquid agere dicimus, qui tamen ei usu adeo necessarius est, ut constanter et valide agere aliter nequeat. Porro, ubi aliquis certi ponderis instrumenta ad aliquod opus faciendum adhibere diutius consuevit, diversi deinde ponderis uti instrumentis commode non poterit. Quam vero tensio mechanica necessaria sit exemplo infantium discitur, qui incedere incipientes, dato in manum idoneo pondere, id firmius praestant. Haec igitur de qua dixi est tensionis vis externa. Restat ut de interna deinceps loquar.

PLENITUDO

PLENITUDO vasorum sanguiferorum per fibras musculares varie discurrentes, unum horum tensionis auxilium esse videtur. Simul sanguinis circuitus juvetne motum muscularum annon, aut quomodo juvet, inter physiologos nondum convenisse fateor. Verum, quin hunc ille, addita tensione, juvet, vix mihi dubitandum est. Quid enim verisimilius esse potest quam vasa, quae ubique transversim per fibras musculares distribuuntur, has magis aut minus, prout pleniora ipsa aut inniora sint, esse distensura? Quod re vera incidere, sanguinis profluvia muscularum orbem debilitantia, argumento sunt. Quae, licet et aliter quodam tenus agant, tamen e vasis muscularis humorem auferendo, etiam agere videntur. Eandem ad opinionem confirmamdam, aphorismus SANCTORII xxxvi pertinet, “Corporis pondus nobis induere robur,” addocentis. Neque xxxv et xciii aliter explicabiles sunt, quam vasorum sanguiferorum plenitudinem muscularis omnes magis distendere ponendo. Quod idem porro verisimilius ratio qua per muscularis vasa distribuuntur reddit. Nam, ut Halefiana experimenta docent, dum quaedam venae praecipue per fibrarum longitudinem rectius procedunt, in easdem rami

rami transversim seu ad rectos angulos immit-tuntur. Alii argumento est liquorum in ca-daverum vasa immisorum effectus, quibus muscularum vim contractilem resuscitatam cernimus. Neque aliquid ponderis non ad haec argumenta hinc accedit, quod liquores in ve-nas magis quam arterias sic immisfi, illam vim resuscitant. Nam cum venae sic, ut modo dictum est, per fibras muscularum dispergantur, et unaquaeque harum contractio sanguinem e parvis venis in maiores expressum recte ad cor propellat; fieri non potest quin sanguis sic turgescens et a musculis impulsus, in has prius distendendo agat, et causa altera tensionis sit. Postremo, cum quo validior, quo frequen-tior actio musculosa sit, eo magis per venas sanguis percitetur; ita priore unda propulsa, non deerit protinus succedens alia, quae ten-sionem usque servet, aut, pro vehementiore muscularum actione, etiam ampliorem pree-stet.

ERGO, si hoc ita se habet, muscularum ten-sio non solum a fibrarum et muscularum inter se communione, sed etiam a vasibus sanguiferis, pendet. Verum, praeter tensionem musculo-sam externam et internam, de qua jam rela-tum

tum est, suam quoque vasa sanguifera habent; ad quam transire proximum est.

QUOTIES COR agit, universae arteriae non solum per systolen, sed etiam tempore diastoles, distenduntur. Quod dubium esse non potest, si quidem, ex toto quiescente corde, illae haud parva vi sanguinem citare pergunt. Quarum etiam in cadaveribus contractio nunquam non reperta, eas in vivo corpore distentas esse declarat. Haec autem vasorum sanguiferorum tensio in secunda valetudine toto corpore esse credenda est; atque ideo ita librari, ut mutatio qualibet una in parte in omnibus mutationem creet. Multa haec tenus pathologi de sanguine alia vi et copia ad alias partes sub variis rebus dimislo locuti sunt. Verum ea derivationis et revulsionis, ut ii loqui conuerunt, doctrina difficilis intellectu est, neque sanguinis detractionis effecta explanat. Nam, si quantillum sanguinis missi totum saepe corpus adficiat consideretur, is effectus e copia sanguinis ex una quavis parte detracta non oriri videbitur; praetertim cum quod detractum est minimum prae totius corporis sanguinis esse fatendum sit; ut e causa minima effectum maximum oriri non sit verisimile. E contrario, quoniam ita, ut iupra monstratum est,

est, tensio corporum variat, et levissima ejus in una parte inclinatio reliquas omnes magnopere inclinat; ea, quo modo sanguinis detractio agat, longe melius explicabit. Hoc igitur aliud tensionis genus est, quod quantum in nostrorum corporum ratione valeat, haud obscurum esse potest. Utque muscularis, tensio; ita haec, distensio, appellanda est.

ABSOLUTA tandem mechanica tensione; nemo nobis objiciat opinionem nostram parum fibi constare, dum in liquido elastico actionum animalium originem simul ponimus, simul ad elasticum tamen firmorum auxilium decurrimus. Decurrimus quidem ad id auxilium; sed solum auxilium idque instrumentarium est. Quod necesse est nobis concedatur, nisi si quis probandum postularet, eundem aethera non solum animalium actiones praestare, sed sine instrumentis quoque praestare. Est aliquid in natura medullosa quod communem aethera in animalium proprium vertit, et ut sic agat (*b*) efficit; est oscillationibus ejus stimulo etiam opus (*c*). Easdem reli-

(*b*) Vid. Cull. de hac re in disp. inaug. G. R. Brown de calor hoc. ann. edita. p. 34.

(*c*) Ibid. p. 41.

quae

quae corporis partes extra nervos, conformatio-
tione quadam aut organica natura, sustentant,
In quem eundem finem firmorum proprieta-
tes quaedam, et ex iis mechanica tensio modo
exposita, concurrit.

SED neutra harum, sive tendens muscu-
lorum, seu distendens vasorum vis, totius cor-
poris tensionem omnem constituit. Alia ad-
huc maximi quidem ponderis et ex longe
alia orgine orta restat exponenda, ad quam
deinceps transfibo.

HAEC tensio quasi aetherea est. Nam aethere
nervo a cerebro, ut ante dictum est, per
nervorum periorum chordas ad musculos
derivato, et has in contractionem ciente, (d)
nascitur. Idem aether in musculis per aliquam
brevem moram inesse, post omnem cum ae-
there nervoso seu animali communionem in-
terceptam, potest; quod, nervo ad musculum
eunte reciso et deleto, aut etiam protinus post
mortem, contractio stimulo excitata ostendit.
Sed ita inest, ut a communi derivatum illic
substitisse, et jam magis magisque languere,
et cito extingui, videoas. Et quoniam in eo
sic in fibras musculares derivato, ibique sub-

(d) Vide Dissert. G. R. Brown, p. 27.

fistente,

fistente, harum contractio, ab elatere prorsus diversa, et vivis animalibus propria consistit, Vis Contractilis Insita, ratione motus habita, vulgo appellatur; quam nos, ratione etiam tensionis habita, Vim Tonicam adpellabimus. Haec igitur vis tonica partim a fibrarum elater, sed multo magis ab aethere, nisi in casibus monstratis, in musculos seu extrema motrica assidue derivato, pendet. Igitur cum simplex elater plerisque corporibus sit, ut supra dictum est, communis, ea vero contractilitas seu tonica vis vivis animalibus (nam, quod in recens extinctis stimulus eam refuscat, id pro superstitis aliqua ex parte vitae signo habemus) propria reperiatur; quantum ea inter se se differant, facile demum videre est. Eadem vis tonica, ut praecipua tensionis causa est, ita maxime quoque variat. In quam varietatem inquirere non est praesentis consilii: Solumque dixisse ero contentus, fibrarum animalium tensionem in tendentibus distendentibusque potestatibus, ac vi tonica, inter se aequaliter libratis, confistere. Quod quo modo in musculis et vasis sanguiferis fiat omissam; et tamtummodo dicam esse certas corporis partes, quae et musculosae sunt, a reliquorum musculorum natura hac in re di-

verfas: Talis alimenti canalis est, cuius motus, ita ut reliquarum partium, in musculosarum fibrarum actione consistit. Quarum ute-
rique in hac parte actio haud paulo diversa est ab ea quae in reliquis musculis et in vasis sanguiferis cernitur. Nam cava canalis memorati cingentes, nullam aequabiliter tendentem aut distendentem potestatem mechanicam habent, neque ulla vi aequabili contra agente librantur. Ergo, cum in vi tonica, et aliqua forsan ex parte vasorum sanguiferorum tensione, canalis alimentarii tensionis quicquid constantius et aequabilius est, consistat, simul ipse rerum intus contentarum modo abundantia modo inopia inaequaliter impleatur; igitur ut varie distendatur magis que quam reliqua corporis necesse est. Itaque, ob has res, et quia actiones hujus canalis corpori imprimis necessariae sunt, natura ei insignem sensibilitatem tribuit; rursusque, propter hanc ipsam sensibilitatem qua cerebro soli cedit, ut et variam illam distensionem, varia quoque irritabilitate in corpore pollebit. Quarum omnium rerum ratione fiet, ut haec pars praeceteris omnibus, cerebro excepto, unamquamque sive totius corporis sive partis alicujus tensione mutata adficiatur. Quin et ipso cerebro certis in casibus corporis vicissitudinibus facilius

facilius movetur. Atque haec quidem de alimenti canali natura quasi rationaliter dicta sint. Sed neque experimenta defunt, quae canalis ejusdem, praecipue ventriculi, tensionem, cum variis reliqui corporis tensionibus conjunctum esse, demonstrent. Ex multis hoc rebus probantibus, paucis ero contentus. Si stimulo (stimulum autem adpello non id solum quod contractionem musculosam, ut vulgo, sed etiam quod vim tonicam, et inde orientem tensionem, excitat) ventriculus, et tali quidem, qualis reliquarum omnium proximimo tempore vim tonicam et tensionem ex ea pendentem in parte cui admovetur auget, scilicet spiritus vini Galici cyatho assuevit; nisi ipso tempore quo finita ejus actione tonica resolutionem seu tensionem imminutam reliquit, idem renovatur, id est, resumitur cyathus, resolutio permanebit; cuius effectus languor ad totum corpus perveniet. Languescent vasa sanguifera, ut cordis palpitationes et molestia debilem hujus actionem indicans demonstrat; languescent musculi, ut horum contractionum inconstantia ostendit. Contra, si cyathus resumitur, protinus idoneam tensionem ventriculus et totum corpus recipient, et fugato languore n-

vus

vus vigor ad omnia membra omnes artus accedit; denique temporis punto omnes illae molestiae discedent. Sic autem re vera tensionem moveri hoc exemplo apparer. Nam homines spiritum eundem bibendi consuetudini dediti, cum leviora pondera sine tremulis motibus gestare nequeant, graviora satis constanter gestabunt. Cyathum tenens manus tremit; pateram vino plenam firmiter sustentat. Cujus sine dubio firmitudinis causa est externi ponderis tensio, pari modo agens ac interna stomachi modo memorata. Similes deficientis tensionis molestias jejonus, similiiter restitutae ejusdem effectum, renovata post cibum firmitudine, quisque experitur. Porro, praeter ventriculum, totius canalis alimentarii tensio cum corporis totius tensione conjungitur; id quod stercus in amplis intestinis, aut aer in quovis eorum tractu conclusus, totum corpus varie male adficiens, et illis ejec- tis gratum naturae statum reducens, probat. Talis autem harum rerum in intestinis dissentio, quo modo omnium corporis vasorum distentionis sensum praebeat, et earundem rufus emissarum resolutio ut gratam ubique corporis resolutionem praefestet, nemo nescire potest.

POSTREMO,

POSTREMO, evidentes partium musculosarum spasmi eadem causa nascuntur, et sublata tolluntur. Itaque multi, violentis, praesertim extremorum artuum, spasmis cruciati, eructato aëre, liberantur.

ERGO haec omnia inter se collata totum canalem alimentarium, sed praecipue ventriculum, mutua tensione et afficere totum corpus et ab eo affici demonstrant. Quam ob causam, et quia is magnus foccus inaequilater repletus, ideoque inaequali diitensioni opportunus, simul insigniter sensibilis est; eundem insigniter quoque irritabilem fore apparet. Atque haec est quam in multis morborum praecipue nervosorum affectibus explicandis pathologi plerique sympathiam adpellarunt. Cujus vocabuli ineptitudinem, sola rerum in quibus usus ejus invaluit ignorantia, ideoque necessitas quaedam, excusat. Quod utique nullis unquam in rebus, quarum causae et effecta vel patent, vel rationabilius explicabilia sunt, recte aut philosophice adhibetur. Qui plura de sympathia scire velint, ii praelectiones CULLENI multorum discipulorum in manibus videant. Ibidem doctrina de tensione plenius explicata, et quaedam de ea, celato auctore, in disputatione inaugurali

de

38 DE HYPOCHONDRIASI.

de frigida lavatione, quam juvenis quidam, medicinae lauream petens, nuper hic edidit, surrepta reperientur.

HAEC de tensione hypochondriasi illustrandae necessaria praefatus, ejus naturam altius explicare conabor.

Natura Hypochondriasis.

ARTERIAE animalium prima vitae parte, quanto a corde longius recedunt, tanto densiores, densae minus quam venae, reperiuntur. Eadem igitur cordis sanguinem impellentis vi assidua impulsa, resistentibus extremis finibus, resistentibus venis, reliquis vasibus magis distentae turgent. Quae arteriarum distentio plethora dicitur. Sed haec ipsa arteriarum distentio magis magisque indies eas densat. Et, cum sic potestatibus resistentibus indies etiam magis contra resistat, ita plenitudo arteriosa indies decrescit; primumque propriorem extremorum finium vim superant. Quod circa pubertatem fit; quo tempore, in novis feminis et menstruorum profluviis, arteriolae excernentes ora relaxant, et sanguinis, arterias ante distendere consuēti, partem

partem aliquam auferunt. Neque tamen adhuc arteriis tanta densitas contigit, ut sanguinis abundantiam in partem venarum inclinare possint; nam ad florem usque aetatis, superantibus venis, sanguis in arteriis magis abundat. Jam vero florente aetate hae potestates prorsus inter se librantur; et licet arteriae usque densari magis perstent, tamen ante tricesimum quintum annum vincere venas nequeunt. Ideoque toto hoc tempore in nulla una parte sanguis, sed in toto pariter corpore, abundat. Jamque densissimae arteriae sanguini amplius non cedentes, et venis densiores, eum in illas deinceps rejiciunt. Unde oritur plenus habitus venosus, per reliquam deinde vitam mansurus; atque hanc opinionem (a) VINTRINGAMIUS experimentis illustribus firmavit. Quod si ad hanc densitatem quam arteriae tandem nactae sunt, et unde venosa plenitudo pendet, rigor, sive quibusdam nativus, seu casu increscens, superadditur; quin talis corporis status morbo jam proximus eum inferat, non erit dubitandum.

SANGUINIS

(a) Wintringam junior eques, Experimental inquiry on some parts of the animal structure.

40 DE HYPOCHONDRIASI.

SANGUINIS in venis abundantia hunc ex arte-
riis transeuntem, ideoque toto corpore circum-
fluentem, tardat. Qui tardior sanguinis circui-
tus aetheris nervosi oscillationes, quarum sti-
mulus constantissimus sanguinis impetus est (a),
insuper impedit quo minus in fibras muscu-
loas ubique dividantur. Ideoque irritabilitate
imminuta totum corpus torpebit. Rursus, ut
vis tonica in iisdem oscillationibus consistit;
iis deficientibus, tensio partium a vi tonica
pendentium, ideoque praeceteris ventricu-
li et intestinorum, deficiet. Ergo plenitudo
venosa habitum torpidum, ideoque omnium
morborum in torpore positorum periculum,
et sic quoque hypochondriasis, infert. Porro,
causae hujus morbi remotae, etiam ubi cor-
pus minus opportunum est, easdem oscillationes,
eandem vim nervosam debilitando,
eundem torporem, cum alibi, tum praecipue
in intestinis, vi tonica imminuta, creabunt.

Causa

(a) Vide dissert. nuper edit. de calore animal. p. ima
40. p. summa 41.

Causa Proxima.

Est igitur hypochondriasis causa proxima torpescens ventriculi et intestinorum status.

Judicium Morbi futuri.

JUDICIUM eventus pro specierum varietate variat. Congenita, item pathematica ac cogitativa, quatenus communis naturae participes sunt, et in vitae staminibus originem positam, ac ideo toti corpori altius inhaerentem, sortiuntur, raro absolutam sanationem capiunt: Quae tamen, observata quae postmodo traditur curatione, multum saepe leniuntur. Rursus, ubi duae posteriores ab infortuniorum aut curarum serie animas deprimente natae sunt,

1

Sunt verba et voces quibus hunc lenire dolorem
Possis, et morbi magnam depellere partem (a).

QUIPPE, si idonea animi curatio adhibetur,
et causis mali habitus sublatis hic resolvitur;
effecta, nisi jam inveteravere et altiorem ali-

F

quam

(a) Horat.

42 DE HYPOCHONDRIASI.

quam labem impressere, ex toto plerumque
decedunt. Quae ipsa, ut paulatim, nam in hoc
morbo vix quicquam subito fit, advenire, ita
paulatim quoque solvi, confuerunt.

ATQUE de prioris quasi hypochondriaci ge-
neris specierum exitu haec dicta sint. Sed et re-
liquarum, quae neque in communem alicujus
generis naturam conspirant, et a prioris ac ju-
stae hypochondriasis natura etiam paulo
longius, aliae aliter, deflectuntur, judicium
pro hac diversitate incertius est.

VENEREA, quae ne quidem in natura hypo-
chondriaca sed proflus diversa consistit, cum
habitus, solis pro tempore causis quae tolli
possunt, afficiatur, sublatis iis, tollitur.

TRIUM aliarum specierum, scilicet ab hu-
morum inopia, ab infarctis visceribus et sup-
pressis profluviis natarum, et totidem mor-
bos pro causis fortitarum, sub his praesagium
finis quaerendum est.

HYSTERIC species, seu hysteria in hypo-
chondriasis deflexa, adeo infinitis fere modis
utriusque morbi permixtis et confusis signis
constat, ut, prout horum facies in hunc aut
illum magis inclinat, pariter diversus finis prae-
videndus sit. Si plus hypochondriacae natu-
rae subesse plura signa hypochondriaca often-
dunt,

dunt, similiter pro ratione ac in congenita judicandum est; eoque magis, si aetas proiectior est, neque corporis natura a propria hypochondriaca multum diversa variat. Contra, ubi hysteriae plura quam hypochondriasis signa eveniunt, ex illius morbi ratione trahendum est praesagium. Solum hic dicendum est, semper salutis reductae eo plus spei esse, quo magis hysterica praevaleant.

QUOD ad speciem a retropulso humore ortam attinet, hoc monendum arbitror, semper eventus melioris spem dari, quo recensius hypochondriacum malum est, et a causa magis repentina ortum. Itaque hic nihil restitutae saluti obstat praeter causam evidenter. Verum, humores retropulsi facilius an difficilius ad summum corpus, aut qua spe, revocentur, ad istius morbi rationem pertinens quaestio est, eodem releganda.

DENIQUE, de speciebus quae restant idem dicendum est; quas tandiu duraturas, donec morbi unde sunt permanebunt, non est dubitandum. In ea autem quae a febre intermitte intercisa, vel potius interpellata, oritur, hoc praeterea metuendum, ne febricula, in visceris alicujus, ut aliquando fit, impedimentum immedicabile delapsa, cito exitium

ad-

44 DE HYPOCHONDRIASI.

adferat. Arthritica, cum a causa pertinaciter obstinata et longissima pendeat, ut ipsa longissima sit necesse est.

NEPHRITICAE eventus magis erit anceps, nisi quod hoc haud dubie ponendum est, affectus hypochondriacos, pro accessionum unde pendent nephriticarum absentia vel praesentia, minori aut majori vehementia abesse vel esse, leniri aut redintegrari, solere. Quo sit ut haec species in circuitibus toties posita sit.

AD supra dicta addendum est, malum hypochondriacum, prout a diversis malis magis purum est, ideoque in congenita specie, ut et reliquis, quae proprius ejus accedant naturam, si recentius est, quodam tenus ita tractabilem esse, ut multum leniatur; si diuturnius aut jam inveterans est, curatione difficultum, perraro in integrum valetudinem, saepissime in atram bilem, viscerum impedimenta, duros tumores, cachexiam, hydropem, scorbutum, febrem hepticam, interdum in polypos exitiales, desinere.

Ratio

Ratio Medendi.

DIVERSAE mali hypochondriaci species hoc commune discrimen habent, quod, ut dictum est, aliae in totius corporis, aliae magis in alimentarii canalis torpore, consistunt. Ergo, in duo genera discedere videntur; alterum cum natura exquisite melancholica, alterum sine ea adparens. De illo igitur prius verba faciam; deinde specierum alterius tractabo. Igitur in eo,

Duo medendi consilia sunt: imo, Torporem seu imminutam corporis, et praecipue ventriculi ac intestinorum, irritabilitatem excitare, tum horum tonum renovare.

QUIBUS consiliis eadem medicamenta respondent. Ea sunt, calor, exercitatio, aquarum certis rebus gravidarum potatio, balneum, victus idoneus, purgatio, amara et aromatica, postremo, antispasmodicorum delectus.

SUPRA monstravi hypochondriasis melan-cholicam esse frigidorum coelorum, frigidorum temporum, prolem. Cui coeli temperiei contrarius calor igitur est remedium. Quaerendus ergo his aegrotantibus coelorum et temporum calor. Verum enim vero, cum iisdem ma-

gnis

gnum frigus vix magis inimicum sit, quam extremus calor; aliquis modus huic praecepto et certus finis statuendus est. Quod ad Britannici coeli temperiem attinet, dubium non est, quin calor aestivus morbum levet, frigora hyberna exasperent; et plura in Scotia quam in Anglia, plura in hac quam in Gallia, hujusmodi mala nascantur: Attamen, si calidiores usque regionem et prope ardenter spectes, profecto plures hujus notae hypochondriacos in Hispania quam apud nos repieres. Medius igitur calor, grato frigore temperatus, et re vera auxilium optatum adfert, et propositam nobis medendi rationem explicat; quippe qui, grato stimulo cerebri actionem excitans, partium motricium torporem demit, et aethera nervorum in eas ducens, vim tonicam restituit: Contra, omnis ardor irritabilitatem et tonum corporis perfundat. Ergo, si delectus regionum ubi aegrotantes habitent permititur, omnibus locis Italiae tractus meridionales praelucent, ubi aestivi calores, et frigora hyberna, optime omnium temperantur; aut, si loca mutanda sunt, hyems in Gallia, aestas in Britannia, prae reliquis transfigatur.

Ex

Ex pluribus exercitationis generibus gestatio, quia commodior videbatur, plurimum est adhibita. Cujus longe praestantissimum genus est rheda aut equo vehi; quod, praeter utilem corpori motum, etiam animo multum prodest; quem ab intenta in unam rem et suum plerumque miserum casum occupatione ad varia undique oculis objecta revocat. Ergo ex rhedis, ut quaeque minime clausa, ita optima est. Melior etiam equus qui liberrimi circumspectus copiam facit, et animum freno intentum utiliter exercet. Quo fit, ut reliquis quoque rhedis utilior ea fit, quae, ab uno jumento tracta, ejus qui vehitur assiduo eget regimine (a). Porro, cum varietas adeo curationis pars necessaria sit, longa itinera, et locorum mutatio, quam intra angustiora eorundem locorum spatia saepius versari, multo plus auxiliū praestant (b). Itaque aegrotantes, qui eundem tractum equo peragrare frustra confuerant, ad sanitatem longo itinere

(a) Cull. quendam hominem curavit, qui cum bijugis, ubi illius opera opus non erat, ferretur, nullum levamen, cum vehiculo ab uno jumento tracto uteretur, multum acceperit; Prael. clin.

(b) Cullen praelect.

nere reductos, certa testimonia sunt (c). Ante et post concoctionem exerceri, utilius cum alibi tum praecipue in hoc malo est (d). Quibus equi commodum non contigit, scilicet plebeculae pauperculae, et hic morbus, quod rarius fieri opinor, tamen contigit, proximum iis auxilium est, ambulatio (e); sed cum hac cautione ne post prandium protinus ambulent. Eadem, varietatis supra dictae causa, praesertim si vires sinunt, nec ditioribus quidem subinde contemnenda est. Cui tamen, nisi ob has duas causas, non est insistendum: Nam in equo aut rheda vehi, tanto est commodius, quanto corpora magis concutit et minus fatigat (f).

NAUSEAM, quam vectores mari inaffueti pati solent, contrariam horum hypochondriacorum curationi esse, objici posse scio. Verum, dempto nauseandi periculo, quod neque omnibus usu venit, neque illis pro certo obfuturum dicitur, vix ab ulla re auxilii plus quam

a

(c) Vide hypochondriaci memorabilem longo itinere sanationem apud Syden. dissert. epist. ad Coll. p. 414. edit. Lugd. Batav. 1745. (d) Hoffm. loc. cit. caut. et monit. pract. 6. (e) Hoffm. loc. relat. Thes. therapeut. § 9. (f) Whytte de morb. nerv. hyp. et hyft. p. 353.

a navigatione sperandum est. Quid enim ad vim nerveam excitandam, et in totum corpus aequabiliter dissipandam, efficacius sit, quam aequabilis illa, omni temporis punto, et assida navis jactatio, modo lenis qua navigetur tempestas, ne nimia ea jactatio sit, et anni idoneus calor deligatur? Unde ad reliqua gestationis cuiusvis commoda, haec insuper spes est, alyum, cuius durities et consueta et nocens huic morbo est, salinis particulis undique intus acceptis, in molliorem habitum tandem deductum iri (g).

NEQUE crurum, brachiorum, et trunci fricatio nostro medendi consilio non est consentanea (b).

UTQUE nimia in lecto mora debilitat et torporem auget, ita matutina extra illum vigilia, lenis exercitationis instar, e contrario excitabit (i).

CHALYBEATA in vera melancholica hypo-
chondriasi raro adhibenda sunt, quae adeo

G *et* *nihil*

(g) *Sauvagesius* in *hypoch. pituit. navigat. praecipit.* *Gilchristius* in *hoc morbo navigationem et laudat, et usum ejus salutarem pluribus exemplis probat.* *Vid. libellum de navigatione, Anglice scriptum.* (b) *Whytte loc. relat. p. 357.* *Hoffm. loc. relat. Th. § 4.* (i) *Id idem.*

nihil juvant, ut e contrario nocere videantur (*k*). Eadem tamen a nonnullis immodicis laudibus elata sunt (*l*). Quibus tamen, cum aliis rebus, aquae natura fatura ob alias proprietates summum auxilium promittunt (*m*). Eae, perspirationem expediendo, ventriculum excitando, et secretiones quotquot sunt promovendo, mirum in modum profunt (*n*). Eadem, cum aliquantum alcalescentes fint, aciditatem qua omnes hypochondriaci vel laborant vel periclitantur, tollere sunt competentes (*o*). Ex hujusmodi aquis optimae sunt Salteranae, Carolinae, et similes (*p*).

Huic quoque malo remedio, hysteriae saepe noxae, balneum est. Id summum corpus calefaciendo, eoque et sanguinem et vim nerveam percitando, et rigorem hujusmodi aegrotantibus proprium solvendo, in primis ad salutem confert (*q*).

VÉRUM,

(*k*) Cull. prael.   (*l*) Whytte loc. relat. Hoffm. loc. relat.   (*m*) Whytte loc. relat. Hoffm. Th. ther. 10. et passim. per enar. morbi.   (*n*) Cull. praelect. Hoffm. loc. relat. Th. Ther. § 6 et postea.   (*o*) Cullen praelect.   (*p*) Cullen. Hoffm. loc. relat. Whytte Bathianas et Moffatianas laudat, loc. relat. 344-347.   (*q*) Cullen et Hoffm. loc. relat. caut. et monit. pract. § 10.

VERUM, cum primis viis ante omnia infestus sit hic morbus, eae quoque medenti ante omnia curae esse debent. Itaque ad acidam naturam illic dominantem extinguerendam, cibae materie solida constantes, alentes, concocatu faciles, quique ut et potionis ab omni acescente natura alieni sint (*r*), adsumantur. Vitanda quoque sunt inflantia et salita omnia, (*s*); item pinguia quaeque et condita (*t*). Ciborum etiam usus ita procedat, ut cum reliqua corporis, tum praecipue primae viae, flaccidae tantum tendantur, et torpentes excitentur. Quod autem ad copiam attinet, satietas omnis nocet; nihil igitur simul adsumi, quam quod facile concoqui possit, oportet. Quippe omne quod modum in cibis excedit, utut idonea sit materia, cum in reliquis, tum praecipue in hoc morbo, ventriculum et primas vias debilitat; quas contra modicus cibus reflectas roborabit. In primis perpetuum hoc praeceptum servetur, nusquam utilem, nedum

in

(*r*) Cullen. praelect. Hoffm. I. r. Thes. Ther. § 7.

“ Qui aceribus pomificis, pionis, similagineis, calidioribus aromatibus, &c. probe abstinendum,” addit.

(*s*) Whytte, loc. relat.   (*t*) Idem ibid. Hoffm. loc. relat.

in hoc malo, nimiam coenam esse (*u*) ; quippe quae, etiam in bene valentibus, similia quaedam affectibus hypochondriacis in incubus species praestare confueverit. Cujus rei haec causa est, quod ventriculus, jacente quam erecto homine, facilius intus contentis opprimitur, et dormientibus tardius quam vigilantibus concoctio procedit. De aëris ratione, quae virtus quoque pars est, jam ante est dictum ; solumque hic addendum est, cum coeli vicissitudines ubique magnae, apud nos et in septentrionalibus aliis regionibus maxime omnium sint, nec ulla res imbecillitati primarum viarum de qua hic agitur inimicitio reperiatur ; nihil consultius esse, quam truncum corporis, ueste lanea inter reliquam et cutem interposita, a coeli illa inaequali inclemencia tutum ubique praestare (*w*). Quae quidem observatio perspirationem promovebit, canalem alimenti levabit, excitabit, et a multis quas subitae tempestatum mutationes inferunt injuriis tutum defendet.

AD primarum viarum curationem attinet alvi quoque tractatio ; cum enim haec, torporis

(*u*) Whytte, loc. relat. Hoffm. loc. relat.

(*w*) Whytte, loc. relat.

ris universi corporis confors, ideoque pertinaciter fere dura, item tensa nimis et tensionem ubique adficiens, morbum cuius effectum est usque irritet; affida et diligente cura opus est, ut quam maxime mollis servetur. Ad quod praecipue efficax medicina est aloëtica purgans. Quae hac forsan prodest singulari proprietate, quod vel modice stimulat, vel quoniam parva copia agit, ita administrari potest ut id effectum praestet. Praeterea, quod ante omnia consilium nostrum requirit, sola omnium catharticorum ex plantarum genere paratorum est, quae, post alvum solvens effectum, nullum deinde adstringens relinquit. Et magnum stimulum, ubi eo opus est, cum mercurio coniuncto, prodit. Alioquin composita nihil boni praestare videtur (x). Idem remedium cum aquis pregnantibus supra dictis utilissime saepe, conjungitur (y). Praeter id, vix ullo alio utendi prosperius remedio spes est, si liquores in alvum immisso excipiatis. Ii eadem fere effecta quae 'aloëtica' purgans produnt; et quia alvus non semel aut saepius molliri, sed mollis constanter servari requiritur,

(x) Cull. prael. clin.
caut. et monit. pract. § 11.

(y) Hoffm. loc. relat.

54 DE HYPOCHONDRIASI.

requiritur, si quando illa per consuetudinis longioris vim seu deficiet, seu alioquin mutanda videbitur, ejus vicem iidem apte explent. Supra purgantia in hoc morbo vix unquam tentanda sunt, et prae caeteris ea quae valide id efficiunt (z): Utpote quae motum peristalticum ultiro inclinantem invertant, nimio stimulo et concusibus vehementioribus, totum tractum primarum viarum perturbent, et manente praesertim alvi duritie, quam ut alibi nunquam illa movent, adeo non tensionem inaequalem et torporem demant, ut e contrario omnia debilitando utrumque malum augeant. Neque tamen obstat quicquam, quo minus, praesertim circa initia, semel aut iterum ad alienas res et accida fermenta ejicienda lenius emeticum detur (a).

Huic quoque morbo amara et aromatica convenient. Quorum haec ad spasmos solvendos, illa ad ventriculi et intestinorum totum restituendum, faciunt. Eorundem tamen, cum in hoc, tum in plerisque affectibus hypochondriacis, frequentior usus nocet, pro anti-

(z) Hoffm. loc. relat. caut. et monit. § 11.

(a) Cull. prael.

antispasmodico et tonico effecto, quod primo tempore contigerat, ventriculum tandem debilitans et spasmo arctiore constringens, relinquentium, firmatae hypochondriasis mala inferentium, aut etiam cachectica et leucophlegmatica postremo superaddentium (b).

IDEQUE aut simile de antispasmodicis dici potest, quae spasmodum primo tempore solvunt, diutius adhibita confirmant, alvi duritiem augent, tonum corporis frangunt, et morbum altiore radice figunt (c).

HIS de propria exquisitae hypochondriasis natura, ad species dein transeundum est.

DUAE proximae species, altera Pathematica, altera Cogitativa nobis dicta, cum congenita coincidunt, scilicet hominibus ejusdem naturae seu temperiei eveniunt; ideoque eadem ratione curandae, verba ab ea separata de curatione non requirunt: Extra enim melancholicam naturam, haud temere quenquam reperias qui vel moerore aut quolibet graviore et diuturniore animi affectu, vel vi cogitandi et ingenii intentione, in eum morbum incidat. Quod si qui alii in eum utique incident, quod

et

(b) Cull. praelect.

(c) Idem ibid.

et fieri posse, et revera aliquando fieri concedo (d), eorum curatio non hic loci tractanda est; sed medici e religionis aut morum ratione, pro occasione et ingenii hominis, argumenta in solatium pro mentis, aut proprio judicio studiorum modo temporantis, arbitrio permittenda.

ABSOLUTIS igitur quae de primo hujus morbi genere ad totum corpus magis pertinente dicenda videbantur; ad species alterum magis in canali alimentario positum constituentes transibo.

EA quae a nimio concubitu oritur, sicut et reliquae omnes secuturae, a tribus prioribus hoc differunt, quod a temperie melancholica non pendeant; haec vero magis sanguineae, hysterici mali origini, usu venit; et a superiorum curatione abhorrens, constante frigidae lavationis usu et veneris temperantia feliciter sanatur (f).

IN proxima specie hysterica, inter se hysteria et hypochondriasis varie conjunguntur. Huic quoque frigida lavatio et medicamenta tonica, quae hypochondriasi naturae melan-
cholicae

(d) Cull. praelect.

(f) Hoffm. loc. relat.

choliceae raro convenient prorsus accommodantur (g).

HYPochondriasis arthritica varias facies induit, et variis quoque remediis utrvis malo seorsim adhiberi solitis curari consuevit. Quorum tamen omnium et tutissima et maxime efficacia remedia chalybeata sunt (b). Tonica enim amara, qualia cortex Peruvianus et alia sunt, arthritida extreborum artuum, seu horum accessionem inflammatoriam in qua illa consistit, tollunt; quae tamen et hypochondriacos et alios affectus ad alimenti canalem reducunt, et varias toto corpore turbas quoque creant. Quod quid quaeso aliud est, quam podagram aut extreborum artuum eundem affectum in alimenti canalem aut alia loca interiora transferre? Ergo, ubi in primis viis solum arthritis residet, curatio per ea remedia, quae illam ad extrema pelli prohibent, et transductam ad primas vias iis infigunt, periculosa sit necesse est. Arthriticis igitur omnibus omnis paulo major amarorum usus non nocere non potest; quae, licet ventriculi et intestinorum inflationem liberent, tamen diutius adhibita eorundem vim ac to-

H num

(g) Cull. praelect.

(b) Idem ibid.

58 DE HYPOCHONDRIASI.

num debilitatum delent, longosque et extiales morbos plerumque iis inferunt (i). Aqua calcis ad arthriticum dolorem ad extrema pellendum, ibique figendum, admodum quoque valet (k); ideoque ad vitia hypochondriaca ex illo pendentia levanda erit efficax.

ARTHITICAE proxima, vel cum ea conjunctae naturae, species nephritica est. Cujus curationi accommodatissima adstringentia sunt, qualis uva ursi est. Quin et hic quoque, pariter ac in arthritica specie, absorbentia, ut aqua calcis, plurimum juvant (l). Quae res quantum communis naturae iis fit ostendit. Item inquiri debet, sitne in hac hypochondriasi lavatio frigida noxae an remedio (l): Arthritis enim extremorum artuum fere inflammatio est, ad quam prohibendam aqua frigida pedibus affusa pessimas turbas trahit. An simile effectum frigida totius corporis lavatio praestet est incertum, dum aliis nocuisse, aliis plurimum juvasse, animadvertisse (m).

TRES species ab humorum inopia, ab infarcitis visceribus, et a profluviis suppressis, exortae, hujus loci non sunt, sed pro separatis morbis

(i) Cull. praelect. (k) Whytte, loc. relat. 385-6.

(l) Cull. praelect. Hoffm. loc. relat. Th. Ther. § 3.

(m) Cull. prael.

bis ex ipsis causis pendentibus habendae, et sua quaeque causa sublata tollendae.

DUA species restant, ea quae a retropulso humore per cutem excernendo, quaeque a febre intercisa, nascitur.

Illa ab exanthematibus a summo corpore retropulsis aut ulceribus conglutinatis provenit. Curatio difficultis, quam vulgo humore detrahendo, quale fonticulis et setaceis fieri solet; sed frustra fere adgredimur. Proposita nova medendi ratio est, ut istae affectiones ex exanthematibus contagiosis retropulsis, his arte reductis, aut per novam contagionem denuo excitatis, curentur (n); adeoque tali in casu pruritus, de industria excitatus, sanitatem restituit.

ALTERA et postrema species saepe sed curatu difficultis incidit. Curatio tamen, qualis in hypochondriasi congenita usurpatur, scilicet, exercitatio assida, pulvis Doverianus, et similia adhibita sunt, quae humorum impetum, a summo corpore arte revocatum, eodem rursus restituunt. Interdum etiam febris subest certis circuitibus, sed per quam obscuris, repetens. Quod ubi fit, dandus cortex Peruvianus

(n) Sauvage.

60 DE HYPOCHONDRIASI.

vianus est, solum remedium quod febres circuitibus redeuntes proprietate certa tollit. **Alia ejusdem rei ratio, antiquitus nota, nunc prorsus ignoratur (o)**

IN hoc morbo tractando sententiam **CULLENI** egregii Praeceptoris nostri praecipue sum fecutus; nam et doctrinam de tensione et divisionem morbi in species ab eo accepi; cui ob hoc et multa alia beneficia ex animo gratias ago.

(o) *Celsus, in tardis febribus, varias eorum accessiones, unctione, frigida lavatione, et frictione, excitandas suadet.*

F I N I S.